

MEIE MATS

Tallinn, Müüriwahe, 17 ◆ Nädalleht ◆ 18 aastakäik ◆ 1920 ◆ Detsember, 11 ◆ Nr. 92 (274)

HULGUSE MOTTELEND.

— „Meie asi on siiski parem, kui nende suurte kandidaatide oma: nemad kukuwad läbi, aga kui meie kukume, siis kukume ikka sissel..“

Prokuröör.

Luisse Westkirchi romaan. (Järz)

„Wahest huwitab Teid siis esiti motiiv, mis ma maastiku tarwis olen wälja walinud? Tee ei ole pikk, ja Teie wõite kunstitööst paremini aru saada, kui modelli tunnete.“

Kracht oli kohe nõus.

„See oleks tõesti õige huwitaw, üks ! ole, Edda? Meie usaldame endid Teie juhatause alla, auwäärt meister. Hoidke meile meie kohwi soe, herra kõrtsimees!“

Nad sammusid wälja külateele. Esiti rääkisid nad tühistest asjadest. Waewalt oli aga neil wiimane külamaja selja taga, kui Kracht seisma jäi.

„Muidugi mõistate, et mind mure minu onu-poja pärast siia ajas. Ta kirjutab mulle, et oma asja Teie kätte on usaldanud. Ja nüüd tulen ma —“

„Teie ei oleks pahemat sammu wõinud astudagi,“ tähendas Prints kuiwalt.

„Mis?“

„Kas olete kellelegi siin ütelnud, et prokuröör von Tüngenil sugulane olete?“

„Ei.“

„See on ka üks kõik,“ kaalus Prints. „Kõrtsimees teab seda muidugi.“

„Oletame, et see nii oleks, kallis herra Prints, mis sest siis kahju on? See herra Pott näib wäga usaldusewäärt mees olewat. Pealegi wõime ju paluda, et ta waikiks.“

„Selle jätame parem tegemata. — Nii siis, Teie olete tulnud minult midagi küsima. Olge head Siin oleme vähemalt ilma tunnistajateta.“

„Herra Prints, ma tunnen Teie kuulsust ja usaldan Teie terawat mõistust. Wastake mulle: kas usute, kui üks olete, omas südames, et minu sugulast saab päästa?“

„Jah,“ wastas Prints lihtsalt.

Kracht joonistas kepiotsaga ringi teetolmu sisse ega waadanud Printsile näkku.

„Ma mõlen, kas usute, et keegi teine süüdlane leitakse, sest — sest et tema süüdlane ei ole?“

„Onu!“ manitses Edda.

„Lase olla, laps. Mina räägin siin mehega, kes harjunud on inimestesugu alasti nägema. Wastake mulle ausasti, herra Prints!“

„Prokuröör von Tüngen ei ole Doora Marhenket mitte tapnud,“ wastas Prints rahulikult.

„Teie usute, et ta süüta on?“ Need sõnad kõlasid nagu kergenduse karjatus; Krachti silmad hakkasid särama ja läksid niiskeks.

„Seks on mul tõendusi,“ kinnitas Prints.

„Waene poiss! — Aga kes wõib mõrtsukas olla? Olete juba jälgi leidnud? Loodate neid leida? Igatahes pange taewas ja maa liikuma, et mu sugulase süütust selgeks teha. Ärge hoidke raha kokku, mu armas Prints. Mina wastutan kõige oma warandusega kulude eest.“

„Teie räägite tõendustest, herra Prints,“ palus Edda, kes kõigest kehast wabišes. „Oleks see

Teile wastumeelt, kui neid meile nimetaksite?“

„Ühte wõin ma Teile näidatagi.“

Prints wahtis tähelepanelikult metsa poole, kus ühes kohas lehed liikusid. Terwe tee oli ta kõrtsimehe peale pidanud mõtlema, kes nüüd ilma nägemata wõis oma uurimisereisile minna. Wõib olla oli tema see, kes seal lehti liigutas.

„Läheme enam metsa ligidale,“ ütles ta, ja jooksis peaaegu.

Äkitselt jäi ta pettunult seisma. Metsast tuli metsawaht nähtawale.

„Mis Teil on?“ küsis Edda.

„Ei midagi. Ainult wäike pettumus. Olge head, astuge minu seltsis seal selle sarapuu warju, mis meid küla eest warjab, siis näitan teile midagi.“

Ta wõttis taskust hoolega silitatud kirja, mis ta hommikul õõnsast puust leidnud, ja ulatas selle Krachtile. „Ole head, waadake.“

Kracht silmitses ümbrikku, luges kirja läbi ja kahwatas.

„Trükikirja kiri! See on ta tõesti. Ja seda nimetate Teie mu sugulase süütuse tõenduseks? Aga see tunnistab ju tema wastu!“

„Usute?“

„Kudas siis mitte? Onnetu tüdruk teatab talle esimeses kirjas, et ta on wõitnud. Wastuseks kutsub mu sugulane ta kohale, kus ta tapetakse. See on rusuw! Hirmus! See kaotab wiimase lootuse.“

„Noh, kui see Teie arwamine on, siis ei olnud mõrtsukas ometi mitte nii loll, et minu poolt ülesseatud löksu läks. See kiri tõendab prokurööri ilmsüütust kõige hiilgawamalt, sellepärast, et mõrtsukas ta kirjutab, herra von Tüngen seda aga sugugi ei wõinud kirjutada.“

„Ei wõinud? Kudas?“

„Waadake kirjade posttemplid, mis mitte ei ole wõltsitud. Marhenke kiri on 24. sept. õhtul kella 9—10 wahel Siebenhausenis postile pandud ja 25. sept. hommikul kella 7—8 wahel Leinigenis koju wiidud. See kiri siin, mis Marhenke 25. sept. hommikul kella 8—9 wahel sai, on juba 24. sept. lõuna ajal kella 12—1 wahel Leinigenis postile pandud. Sellepärast ei wõi ta ka wastus olla esimese kirja peale.“

„Kas ei wõinud herra von Tüngen ju enne tüdruku kirja loosilehtedest wõitu teada ja selle järele kirja ning kutse kirjutada?“

„Ja, seda wõis ta ju teada, et tema kingitud loos oli wõitnud, aga et Marhenke kirjast wastuwaidlemata selgib, et ta temaga ju nädalate kaupa ei olnud ühenduses seisnud, siis ei wõinud ta ka teada, et neiu just 25. sept. õhtupoolikul teenistusest lahkub, jala Bantelni läheb ja et tal warandus kaasas on. Selle trükikirjakirjutaja on aga seda kõik selgesti teadnud ja sellega rehkendanud.“

„Teie räägite, nagu tunneksite kirjutajat.“

„Usun ka, et tunnen.“

„Kes? Kas wõite, kas tahate meile ütelda, kes?“

Silmapiilgu waikis Prints. Uuriwalt silmitses ta Krachti ja preili Eddat kõrwalt. Ei, ei suutnud need inimesed näokatet kanda!

Ta raputas pead.

„Arwan paremaks nime weel mitte nimetada. See on mees, kes ei millegi eest tagasi ei kohku. Läheks tal aga korda kohtu käest pääseda, enne kui ta on üles tunnistanud wõi enne kui ta süü selgeks tehtud, siis jääks herra v. Tüngeni nimele ikka weel wari. Ainult niipalju: kui ei peaks mind homme leitama ja teile peaks üteldama, et ma ära olen reisinud, siis ärge seda uskuge, waid laske mõnel minu ametiwennal edasi uurida.“

„Teie ootate, et mõrtsukas katsub weel teist kuritööd teha?“

„Kui ta ennast selle läbi päästa arwab, wististi.“

„Wõin ma Teie kindlustuseks midagi teha, herra Prints?“

„Mina olen etteawaatlik ja sõjariistus. Ometi. Kas lähete siit kohe Leiningeni tagasi?“

„Jah.“

„Siis olete wahest nii lahke ja toimetate niiruttu kui wõimalik selle sedeli kommissar Walteri kätte.“

Ta rebis taskuraamatust ühe lehe ja kirjutas selle peale mõned read.

„Wahest wõib ta „Poolkuu“ taha metsa warju mõned politseinikud minu kaitseks üles seada. Mul on põhjusi täna telefoni ja telegrammi mitte tarwitada.“

„Mina wiin teate isiklikult ära,“ kinnitas Kracht ja pistis sedeli taskusse. „Aga kui see mees nii kardetaw, miks ei lase Teie teda siis jalamaid wangistada?“

„Mul puudub weel üks tunnistus, mille alles homme saan. Soowin täiesti kindel olla.“

„Mina ei taha Teile nõu anda,“ ütles Kracht soojalt. „Ma ainult tänan Teid; kuna Teie minu sugulase süütuse selgeks teete, wõtate Teie minu südame pealt raske koorma ära ja teete mu jälle rõõmsaks.“

Nad läksid „Poolkuusse“ tagasi. Detektiwi esimene pilk otsis Potti. Ta wõi kõrtsitoas. Naise taga, kes aurawa kohwikannuga tuli, tõi ta koogitaldreku. Ta nägi suwises palawuses pisut punane wälja ja naeratus, mis ta huultel seisis, ei ulatanud üles silmadeni.

„Juba wälja maganud?“ küsis Prints.

Pott waatas ta peale põigiti.

„Kes saab niisuguse palawa käes magada?“ ütles ta õlasid kehitades.

Prints silmitses higitilku, mis mehel sameti-mütsi alt üle otsaesise pikkamisi maha weeresid. Kas oli Pott waheajal metsas käinud?

Jälle pidi ta selle mehe närwide tugewust imestama. Pott rääkis rahulikult lõikuselootustest, märgilaskmisest Bantelnis, mis kõik noored hulluks ajawat, Siebenhauseni rahulikust elust, kuna ainult aegajalt higitilgad ilmusid ja detektiwile ta seemisest rahutusest märku andsid.

Kas teadis kõrtsimees sel tunnil, et kiri õnsa puu seest ju oli kadunud? Kui, siis teadis ta ka, kelle käes see oli. Ja ta nägi nüüd, et lollisti oli teinud, kui kellegi märguandmise järele tegi, kes ta waenlane wõis olla, liiati weel, kui kuulis, et need, kes praegu siin wiibisid, prokurööri sugulased olid. Teadis ta seda? Arwatawasti. Krahw Kracht oli ju oma kaardi annud. Ei olnud kahelda, et nii kawal mees kui Pott sugulasi ei oleks teadnud. Nende tuleku eel oli ta weel wõinud kahewahel olla, kuhu poole detektiwi kahtlus kaldub, nüüd sai Pott „maaler Braunsi“ mõtetest selgesti aru. Ja nüüd ei jäänud teist teed, kui elu ja surma peafe wõidelda.

See oli ainult wilets balsam detektiwi wiha peale, et Edda iseäraliku südamlikkusega tema kätt pigistas ja talle särawalt silma waatas.

„Ärge unustage minu terwitusi edasiandmata,“ manitses ta Krachti lahkudes.

Üle lahkujate pööras ta oma waewalt liikuwad silmad kõrtsimehe poole, kes lauda koristas. Mehe punane, paks nägu näis hommikust saadik kümme aastat wanemaks läinud olewat.

Detektiw mõtles järele, mis kurjategija hinges nüüd wõis sündida. Sepitses ta kallaletungimise plaani oma kuriteo leidja wastu? Ja mis-sugust? Silmapilgu mõtles Prints weel katset teha mehe walwelolekut uinutada, selle läbi, et ta awalik oli ja oma leidusest jutustas. Kuid siis heitis ta selle nõu kohe jälle kõrwale. See mees wõitles oma elu eest ja tal oli rõõwlooma nuus. Teda ei saanud petta. Kristjan Pott läks aegamööda nurgakapi juurde, walas enesele wäikese napsu ja jõi selle ära.

„Soe päew,“ ütles Prints.

„Jah, niihästi sooja kui ka külma wastu aitab hea naps. — Kas soowite ka, herra Brauns?“

Printsil oli kōwa nõu, siin majas mitte enam süüa ega juua.

„Ei, tänan, herra Pott, mul on weel üks käik ees.“

„Jah, õhtu läheb wiluks.“

Prints nägi sädemeid kõrtsimehe silmis ja teadis, et ta ei lähe täna metsa, ega ka talli, kus ta temaga mõnikord oli juttu westnud. Kui keegi purukslöödud pealuuga õlgedes puhkab, kes tahab siis tõendada, kas kirwes wõi hobusekabi selle teo tegi? — Ka keldrisse ei wõinud ta ennast meelitada lasta. Kuid oma kambrisse pidi ta õõseks jääma. Seal polnud wiga. Tüdruk magas ju ta naabruses. Teisel pool õue tallis magas sulane. Kui ta just ei maganud, ei wõinud kallalekippumisest midagi wälja tulla. Ta wõttis kübara.

„Mis soowite Teie õhtusöögiks, herra Brauns?“

„Noh, mis Teil on?“

„Weisepraad ja sissetehtud seened.“

Weisepraad ja sissetehtud seened — ja kui homme wastik wõõras woodist surnult leitakse, siis on eit, kes seeni korjas, nendega eksinud. Tore nõu!

(Lõpp tuleb.)

Missuguse anname endist tunnistuse?

Henrik Saar (Jnts.)

Kui Saks ilmaõja ajal, et saavutada mõjuvamaid tagajärgi, hakkas tarvitama kihwtiseid gaase, pommitama kindlustamata linne ja põhja laskma reijijate laewu, siis tunnistasime — Saks on metsik, toores.

See oli sõjas. Sõda on iseenesest juba hirmus ja sõjameetrikuste tipp...

Aga vaatleme parem paralleelle rahuaja elus. Et Eestil takistada jääda seisma iseseisva riigina, külwawad endise Suur-Wene apostlid üle wäljamaa Eestit kahtlustawa informatsiooniga. Eestist luuletakse kõikisugu kolebusi ja lollusi, mis näitawad, kui hädaohtlik, kui mõttetu on Eesti iseseiswa riigina.

Wõttes, mis Wene walged wäljamaal tarwitawad, et Eestit tuleta tuleasemeks teha, on rahuaja kihwtised gaasid. Ja meie peame neid alatuks.

Aga kas saame meie ka isekeskis läbi ilma kihwtigaasideta?

Ei!

Ja see annab meie wastastele tihti kätte õiguse lasta ilma sõnumit:

„Eesti koduõjas tarwitatakse kihwtiseid gaase!“

Missuguse pildi andsime endist walmistega?

Meie poliitilised parteid olid kui näljased woorimehed sõitatahtja kallal — igauks püüdis teenistust oma kätte. Ja äbinõud?

Kahtlustati üksteist awalikult walijate ees, pealtwaataja wäljamaa ees kõikisugu sigadustes ja riiklistes pahategudes. Kuid ei pööranud kohtu poole teotataw, et oma süütaust selgeks teha, ei pööranud kohtu peele ka süüdistaja ses sähis, et pahategija oma teenitud karistuse saaks.

Ja pealtwaataja otsus oli:

„Autundmata kaabakad mõlemad!“

Gaasitati wastanissi õhku kihwtiseks.

Nüüd wäikene ääremärkus:

Kui waadata läbi wõrdlusprilli, siis kandis kõik see meie walmiskäik ilmaõjalikku laadi ühes kõigi tema tooruste ja hoolimatustega.

Kas ei olnud see tüüpiline intendandi hoofsus, millega hulk walijaid nimekirjadest wälja jäeti, linnas kirjutajakeste poolt theed juues kogemata ja maal „aidameeste“ poolt meelega.

Oli ülekohtus, kuritarwitawus. Aga kui tuua awalikkuse ette, kuidas ja missuguste wiguritega walijad eemale jäeti, kuidas isegi Tallinnas see wõimalik oli, et alaealine tütar oma isa ja ema eest käis hääli andmas, siis — missuguse tunnistuse me endist anname?

Ja kuigi esinetaks protestidega ja määrataks ümberwalimised, siis ei oleks selle tagajärg miski muu, kui et saawutaks veel hullemat.

Meie oleme juba niiwõrd ära demoraliseeritud.

Ja Suur-Wene walgete kihwtigaas — raadio, et Eesti koduõjas tarwitatakse kihwtiseid gaase, omab kodanlike õiguse.

Herrad liiderid, kumbat me üles ehitame, kas iseseiswat Eestit wõi Suur-Wenemaad?

Missuguse anname endist tunnistuse?

—o—

Eesti ajalugu.

(Konspekt.)

Gori.

„Tunne iseennast!“ ütles kord üks kuulus esperanto mõttetark, kui peegli ostis, ja sest ajast on see ütetus kõikides maakera prowintsidest kroonikaliseks saanud.

Ühe sõnaga — see lause on suure lugupidamise omandanud ja selle lause järele püütakse talitada. Kahjuks ei wõi me, eestlased, enese kohta seda mitte ütelda.

Meid huwitab wõõras rohkem. Meie püüame kõige jõuga tundma õppida „põhjalikult“ wõõraid naisi, kuna meie oma naised „küttekriisist“ peawad kannatama; me huwitame end wäga wäliswaluutast, kuna meie oma waluuta tõhise armastuse puhul langeb ja ikka langeb ja igasuguseid prantsuse ja inglise haigusi põeb.

See on kurb.

Nüüd oleme me iseseiswad sotšid, meil on oma iseseisew wabariik, iseseiswad ministrid ja palju muud, iseseiswat „nashwarki“ ja sellepärast oleks ülim, pange tähele, ma ütlen ülim aeg iseendid tundma õppida. Et sellega algust teha, peame me kõige pealt oma ajalugu hästi tundma. Sest kui me ei tea missugused oleme me enne olnud, kuidas wõime me siis teada, missugused oleme me praegu?

Ei aita, kui me peeglisse waatame. Me peame ka peegli tagust tundma.

Naturallement!

Et mul Eesti rahwa ajalugu niisama selge on, nagu rahwasaadikul püksilappimine, siis tahan siinkohal lühikese kokkuvõtte sellest teha. Ja teen ma seda ses kindlas usus, et see palju kaasa aitab selleks, et iseendid tundma õppida.

„Tunne iseennast!“ ütles Rei, kui ta oma pilti Ametiühisuste wabaõhu kunstinäitusel nägi, „tunne iseennast!“ ütlen ka mina.*

* * *

Eestlased elasid siin maakeral kaua, kaua enne maailma loomist.

Nad käisid kahe käe peal, wedasid piiritust mööda filmapiiri ja täitsid muid diplomaatliki ülesandeid. Neil oli oma kuningriik ja nad elasid Poti

*) See oli nüüd na umbes eesõna taolist. Mis edasi tuleb, see on see, mis tulema peab.

kuninga walitfufe all. Poti kuningal oli neli silma ja ta oli kuri ja tige walitfēja.

Kaua kannatajaid eestlased ta wägiwalla walitfust.

Wiimaks katkes ühel eestlasel püksirihm ja ta kutsus parlamendi kokku.

Parlamendi waliti wiie erakonna esitajad ja neid hüüti wiie kaardi durakuteks.

Wiie kaardi durakud istusid mitu ilust kuud parlamendis, kaalusid igakülgselt margapuuga oma sisetulnud margad ära ja läksid siis Poti kuninga juurde.

(Teretajid ja ütlesid: „et nii ja na, armas kuningas — käi potile!“

Ja wiskasid kuningale laua alla. Rahwal osi hea meel ja nad ajasid kõik parlamendi liikmed kotti.

Taarale aga see krempel ei meeldinud põrmugi. Ta wõttis brutto ja netto kätte ja tuli sinna.

Tuli sinna ja ütles:

„Armjad lapsed! Te olete mulle wäga kallid! Ma kallistaksin teid heameelega kuid mu käed on nõrgad. Siin on aga kõwat kätt waja!.. Ma saadan oma sekretäri, tal on kõwemad käed — ta liikkab ühe häega 260 kilogrammi ja tõukab kuuli 25 meetrit!“

Ja ta kutsus oma sekretäri.

See kallistas kõiki nii, et kargud ja puujalad hinnas kolledasti tõusid. Eestlased olid wäga liigutatud, wõtsid wälisministeeriumist wiisjad ja pastlad ja läksid.

Nad tulid suure hurraaga Wiljandisse ja löid Kelmikülasse laagri ülesse.

Siin ehitas peaminister Noa (Wiljandi keeli Wäits) omale tubli laewa ja sõitis põhja naba uurima, et riigile sisetulekut muretseda. Ta kutsus igast erakonnast paar esitajat laewale ja sõit läks lahti. Laewal olid tublid purjud peal ja sõit läks mis luidises. Kuid, et ka laewasõljad kõik täies purjus olid, siis tormas laew põhja naba otja ja wenitas naba ära.

Kuid Noa ei heitunud. Ta saatis ühe Wiru liiblika laewast wälja waatama, kas „shanju“ saab. See tuli warsti tagasi, waluuta pakk hammaste wahel.

Noa oli asjatundja mees. Ta laskis naba lähedale ankrud sisse ja jäi ootama.

Kui siia tuli telegramm, et keegi kaim oli Abeli maha löönud, sellepärast, et see altkäemaksu oli ühele suurele ninale maksnud.

Noa wiis oma laewa transiit kaubana „Odamehje“ raamatukauplusesse, „Siuru“ mäe otja ja astus ise rahwasteliitu.

Nüüd paranes eestlaste elujärg märksa.

Nad kutsusid Narwa kalewibabrikust Kalewipoja, andsid ta kätte walitfufe kepi ja ütlesid: „meie maa on küll wäike, aga korda ei ole!“

Ja Kalewipoeg hakkas korda jalule seadima.

Kuid, et restoraanid kõik lahti olid, siis oli korda jalule seadida raske, sest et keegi jalul ei seisnud.

Seal tuli paljasjalgne Tõnisson ja ütles: „Te peate heinu sööma, lurjused!“ — Kalewipoeg kuulis seda, wõttis oma seitse asja ja sõitis Soome-Cesti silda ehitama.

Et aga soomlased Cesti piiritusest lugu ei mõistnud pidada, kukkus sild sisse ja Kalewipoeg kosis omale pooleks tunniks Saare piiga, sest sillale pidi nii ehk teistigi alus saama pandud. Nii elasid eestlased enne ajaloolisi ajajärke.

Siis tuli kiwi ajajärk. Siin olid eestlased juba targemad. Neil olid suured kiwimajad, igas majas olid komiteed ja heategewad afutused ja nad andsid igale palujale leiwa asemele kiwi. Kiwi oli igal pool. Kiwiga köeti ahjusid ja masinaid, kiwa lasti katusest möödaminejatele kuklasse ja kiwidega pilluti koosolekutel kõnemehe. Ka kõik ilusad uuendused ja kaunid lubadused olid kiwistanud. Siis tuli raua ajajärk. Selle ajajärgu tõi muinasilmast Kr. Raud päewawalgele. Raua ajajärgul taoti rauda senni kuni ta palaw oli.

Kui ta ära lahutus, wistati ta kusagile nurka ehk tee äärde ja lasti seal roostetada. Raua ajajärgul oli ka käte ja jalgade raudupanek wäga moõdis. Ka juurauad pandi mõnele suhu, kes suu inestuse pärast lahki unustas. Ehk küll rahakapid rauast olid, mõistsid osawad „raudpead“ sealt omale raudwara muretseda. Igal pool oli raud, ainult raudse tahtejõuga inimesi ei olnud, see oli keelatud. Raua ajajärgule järgnes ponkji ajajärk. See on Cesti ajaloo ilusam ajajärk. See oli õnne aeg. Igauks, kes sel ajal eestlast nägi, ütles kohe: „poiss, kui ponks!“

Siis tuli wase ajajärk. See ajajärk läks kaunis keskmiiselt mööda ilma et ta Cesti elusse tuntawat jälge oleks jätnud. Ainult Waskraama ja Wasknarwa waksalid on weel kui selle ajajärgu reaalsed mälestused järele jäänud. Ühes waseajajärguga kadus ka waskraha.

Waseajajärgule järgnes puuajajärk.

Puuajajärgul oli igal pool wäga palju puude komiteesid, puude wargusi ja suur puude puudus. Puuajajärk kestis kaunis kaua ja weel praegugi wõime mõnda selle ajajärgu esitajat kõrgemate ninade hulgas leida. Kui me tähepanelikkult nende päid silmitseme.

Puuajajärgul tegid wanad eestlased omale sellega nalja, et nad teineteisele ajawitteks puu kuue käistest läbi ajasid. Umbes samajugust nalja teewad nüüd meie rahwasaadikud oma walijatega. Puuajajärgul anti ka paljudele ifamaapoegadele, kes oma wahwusega suurte herrade tähepanu aratanud, autasuks puuristisi ja puujalgu. Üleüldse oli see üks ilusam ajajärk Cesti ajaloo.

Kui Kolumbus Amerikka üles nuhkis, kadus see ajajärk meilt ja läks Rakweresse. Sealt kadus ta ka pikkamööda ära ja praegu ei ole meil puuajajärku ega ole puid ka mitte. Ainult puupäid on weel, kuid need on lihtsureslikuse kättesaamatad.

Puuajajärgule järgnes samagonni ajajärk. Kuid see on meil weel tänapäewani päewakorral, ehk teda küll igajuguste külmade ja soojade sakus-

kadega häwitada püütakse, ja sellest ei maksa rääkida. Seda näeb igauks ise. Minu eesmärk oli aga ainult seda kirjeldada, mis mööda läinud on. Nii. Ma loodan, et see lühikene, kuid täielik, kirjelendus mitte asjata ei olnud, vaid et ta ikka ühe jälje, ühe väikse jälje jätab.

Ses suhtes ikka, et — „tunne iseennast!“

Homunculus.

Charles.

I.

Neil päivil tuli Sarap mu juure ja ütles:

„Kuis tahaks ma olla õnnelik!“

„Mis õnne sul veel vaja?“ küsisin kadedalt.

„Sul on ilus ja truu naine, hea teenistus, maja, terwis ja raha.“

„On see kellegi õnn?“ päris Sarap rahulolematalt. „Õnn on suurem. Mis aiatab, et mul truu naine, maja, teenistus, terwis, kui ma rahul ei ole millegagi! Õnn on rahulolemisel. Sest kust ma tean, et naine minule truu? Võib olla, et petab mind. Niisama ei too maja ka mingisugust lisetulekut. Teenistus — see on närune. Terwis — rahuloldaw. Ma ei näe selles mingisugust õnne.“

„Sa oled liig rahulolemata,“ ütlesin. „Kui see ei ole õnn, mis siis on õnn?! Need on paljad kõnekäänud, mis siis tekkiwad, kui inimene rahul enesega.“

Seal tegi Sarap kawala näo, pani käe westitasku peale ja ütles:

„Warsti saan ma õnne. Mul on talisman. Ma praegu alles sain selle. Ostsin.“

„Tõega?“ küsisin uskmata. „Milline talisman sul võiks olla?“

„Mul on homunculus, väike homunculus.“

„Näita!“

Ta wõttis westitaskust uuri ja tähendas selle keti otsas rippuwa ripatši peale. Ma wõtsin seda kätte ja waatasin. Ripats kujutas meelt, väikest musta meest, kuid mis ühtlasi tuletas tillukest porgandit meele, millel inimese kuju.

„See on mandragoosi juurest tehtud homunculus, sest kuiwanud mandragoosi on ju wõimata uuriketi otsa riputada. Selle ostsin ühest tatarilt täiturult. See toob õnne. Jumalaga!“

„Miks siis nüüd nii ruttu lahjud?“

„Ei ole aega... vaja talismani näidata ka teistele.“

Läks, ja ma ei näinud teda enam hulgal ajal.

II.

Ühel päewal — aasta aega peale wiimast jällenagemist — tuli Sarap mu juure.

„Laena mulle raha!“ ütles ta.

„Mul ei ole palju peenikest... kõigest 15.000 marka.“

„Aitab sellest... Ole meheks laenamast!..“

„Tähendab, ja oled hädas?“ pärisin.

„Ja kuidas weel! Ma olen kõige õnnetum inimene maailmas. Üks õnnetus tuleb teise peale.“

„Millised õnnetused?“

„Esiteks — naine petab. Esimest korda tabades naist teisega arwasin ma, et näen wiirastust ja ei uskunud. Teine kord tabades naist, tõendas naine, et näen wiirastust. Kolmas kord tõendas naise armuke, et wiirastus. Kuid nüüd ma juba ei uskunud, sest wiirastus oli aluspükste wael ja ta juustesalk mu käes... Kas see ei ole õnnetus?“

„See ei ole midagi,“ trööstisin. „Lase naisest lahutada ja wõta uus.“

„Uus? Mis ma uue naisega teen?“

„Sedasama, mis wanagagi.“

„Aga millega teda toidan?“

„Kui mitte leiwaga, siis armuga.“

„Arm tahab aga omakorda leiwaga toimist. Ja kust ma leiba saan, kui mul ei ole teenistust?“

„Ütlešid kohast lahti?“

„Ei — mind üteldi.“

„Miks?“

„Üteldi, et mul on nüüd õnne-talisman, et ma olen nüüd rikas ja ei tarwitse teenida.“

„See ei ole ju weel kuigi suur õnnetus,“ trööstisin. „Sul on ju maja.“

„Oli, aga enam ei ole.“

„Müüšid kasuga ära?“

„Ei — mult wõeti ära niisama. Oigem oelda: ma mängisin kaartidega maja ära.“

„Miks?! Sa ei mänginud ju ennem kaarta.“

„Ennem ma muidugi ei mänginud. Aga nüüpea, kui talismani sain, hakkasin mängima, et kašuda, kas õnne on.“

„Ja wõitsid?“

„Kuidas ma siis wõitsin, kui maja maha mängisin!“

„Siis... hm... see õnne-talisman ei too sulle midagi head?“

„Ptui, kurat... õnne-talisman?! Õnnetuse-talisman on see...“

„Siis müü wõi kingi see mulle!“

„Ära kinkida?... Ei seda ma küll ei tee... Teist inimest ma õnnetusse ei soowi sattuda lasta. Ehk... ehk toob ta kord ikkagi õnne...“

Ma ei tahtnud talt wõtta lootust, õnne kord jälle wõita.

III.

Kaua aega ei kuulnud ma Sarap'ist enam midagi.

Näinud ei olnud ma teda weel kauem aega. Siis trehwasin kedagi, kes teda tundis:

„Kus peaks nüüd herra Sarap olema?“ pärisin.

„Surnud,“ wastas tuttaw.

„Surnud?!“ hüüdsin üllatult. „Kuidas? Jäi soojatõppe? Wõi poos enese?“

„Ei kumbagi. Ta uppus.“
 „Supeldes?“
 „Ei, päästes.“
 „Kedagi uppujat päästes?“
 „Ei, mitte uppujat, vaid talismani.“
 „Kas siis talisman läks suplema, see uuriri-
 pats?“

„Seda muidugi mitte. Aga herra Sarap, sõi-
 tes laewal Helsingi, näitas laewa pardal kellelegile
 soomlasele talismani. Seal kukkus talisman, mida
 ta keti otsast lahti oli wõtnud, wette..“

„See wäike homunculus?“

„Nimelt wäike homunculus. Nähes, et ho-
 munculus kukkus wette, muutus Sarapi nagu
 lõuendi karwa ja ta karjus: „Oma waranduse
 annan sellele, kes õnne-talismani wälja toob!“
 Kuid keegi ei teinud katsетки, sest kõik teadsid, et
 Sarapil enam wara ei ole ja meri oli sealt kohalt
 sügaw... Täitsa unistus oleks olnud sealt talis-
 mani kätte saada... Siis palus Sarap kapteni
 laewa seisma jätta. Kuid see naeris selle lapsikuse
 peale. Sarap jooksis sühita, meeleheites laewalae-
 ringi ja hädaldas: „Kui ma ei saa kätte talis-
 mani, tähendab see minu surma!“ Lõpuks kar-
 gas wette, et talismani päästa, ja enne kui keegi
 sai märgata, kuhu paika, oli ta kadunud wee alla.“

Ma kuulasin huwitatult. Ma olen ilma ra-
 hast, mis laenasin Sarap'ile.

Nüüd olin kindel, et see oli tõega õnnetuste
 tooja, see wäike ripats homunculus.

Nägemus.

Jwan Titkin. (Raamatust: „Ea Nait.“)

Ma näen: mu pealuu awatud... a lehab maas
 ja hülgab, punane, kui julmem elukas.
 Täispuhutult ta roomab nagu hirmutis
 ja äkki wiskub, hüppab, ujub õhus siis.
 Ta pikad närwid oma taga wälja aab
 ja katsesarwe nidad wälja sirutab.
 Kesk õiseid warje hirmutes ja aurates
 ta seal, kus õhwrüü näeb — naiti, lapsi — ees.
 Ta waade saaki nähes sõena õhetab,
 ta ise julmalt kuradina röömustab.
 Oh, häda, mõistused! te peate surema:
 teid ümber rööngund imedes on roomaja!
 Need ajud, kus idee tuiksooned lõowad, toob
 ta oma juure, kus siis ablalt tühjaks joob.
 Ta neelab — unelmid ja soowe ja ka und
 ja iluduse tuld ning süütause luud.
 Ja pidu lõpetes taas hakkab roomama
 mu aiju, et seal magada ja puhata.

Tõlk. R. Kullerkupp.

Meeletusa päewil.

Ed. Rmn.

1. Algus.

Ma nägin teda.

Armastasin.

Ta pruunifilmaline, sinifilmaline, hallifilmali-
 ne... Kuldjuukseline, pruunjuukseline, mustjuukse-
 line...

Leidis mu mehise, tugewa, kangelase.

Armastas.

Wana nali — suudlused jne.

„Kallim. Wäljas sajab wihma.“

„Ea? sajab. Mul päikse paiste.“

„Kui kena sa oled!.. Kui magus sa oled!..

Mu süda wäriseb... Sul on sinised silmad, ei —
 pruunid, hallid... Ah, su silmad on kõik!..“

„Kallim!“

„Waata — päike on pilwete taga, tahad —
 ma toon ta sealt wälja. Ma wõin kõik!.. Mu
 süda on kuningas!“

„Kallim!“

„Ma lähen ja kuulutan kõigile, et sa mind
 armastad. Ma lähen ja hõiskan seda terve ilmale!“

„Kallim!“

„Waata, wäljas sügisõmp... Aga meil on
 päike! Ma olen kuningas — sinu südame kunin-
 gas!“

„Kallim!“

„Aga mis pitsitab mind?.. Wäljas sajab...“

„Ea? sajab, kallim...“

„Aga miks sajab! Nüüd peab päike paist-
 ma! Päike. Ma ei sallii seda udu! Ei sallii.“

„Kallim!“

„Walus on süda! Walus. Walus on armas-
 tus! Armastus — see iganid laul! Miks armasta-
 wad teised, miks armastawad kõik! Miks kirju-
 tawad kõik armastusest!“

„Kallim! Mis puutuwad meisje teised?“

„Ma wist kaotan sinu warsti! Ja mis jääb
 mulle siis weel järele?“

„Kallim!“

„Piin — saad aru! Piin.“

See wana nali! See pilgat nali!

Meeletusa hallikas.

Poo end ülesse!

Meeletusa päiwil saad aru õieti elu eesmär-
 gilt.

2. Järg ja lõpp.

Wihma sajab. Sajab.

Taewas, kas see pole küllalt mõjuw põhjus
 meeltufaks!

Taewas hall nagu tinast walat. Iga wiimane
 lehelibleke märg. Maa rumalniiske. Silmpeir upub
 sügisõmpa. Meelolu seft halwat.

Näed siis igas inimeses enese wihkajat. Näed
 armfamas enese wastu ükskõiksust.

„Mu armsam, su silmad on kurwad!“

KUI RAHWAERAKOND RIIGI PEREMEHEKS SAAKS ...

1) ...siis kaewaks ta kõik tähtsamad endised rahwaerakondlased — Kawalast Hansust alates ja Rummu Jüriga lõpetades — maamullast wälja, sest see on wärske ja teguwõimas materjaal;

2) siis asetaks ta tähtsamad neist riigiwankri pukile, annaks ohjad ja walitsusekepi nende kätte ja laseks neid riigiwankrit juhtida.

3) Riigiwankrisse aga annaks ta aukohad kõigile, kes rahwaerakonna poliitikat ühel ehk teisel wiisil toetawad. Need „aumehed“ jookse siis riigi ja rahwa terwiseks isamaalist kuremariini ja teeks muud kõrgemat poliitikat.

4) Ja siis oleks kõik kõige paremas korras ja riigiwanker wuraks niisuguse „hurraaga“, et kodanikul raske oleks allajäämise eest end hoida.

—o—

„Ah, ole wait...“

„Sa ei armasta mind!..“

„Waiki...“

Sajab. Sajab.

Waata, hall kõngas piirab sind — nõitunud ring, millest sa wälja ei pääse. Kõik filmipiirid upuwad wette.

„Armsam, miks pöörad sa mulle selja?“

„Aga ma pole ju pööranud...“

„Su filmis pesitseb põlgatus?“

„Ah, jäta järele...“

Mu süda wäriseb, mu süda walutab. Armastuslaatan on ta kuumade tangide wahjale wõtnud ja kifub. Kifub.

„hea. Sa ei armasta mind enam!“

„Ole wait...“

„Sa põlgad mind!“

„Waiki kord...“

Põlew ora on lihtsust rinda.

Pea kohal on kummuli keerat kitsas, kitsas tinakuppel.

„Kuule... Ma lahkun...“

„Waiki...“

„Jumalaga.“

„.....“

Ära selle tinakupli alt! Wälja seft nõiaringist! Kõwemini, kõwemini las' pitsitawad tangid! Sügawamale, sügawamale las' tungib ora! Nii. Nii.

„Kuuled. Ma ütlin jumalaga!“

Waikus.

„Ma lahkun.“

„Jäta mind rahule...“

„Nii. Sul on sinised filmad. Nad põlgawad mind. Taewas hall. Su filmad hallid. Jumalaga.“
Tangid pigistati kokku. Ora keerati ringi. Ta jäi. Mina läksin. Läksin.
Sajab. Sajab.

— — — — —
— — — — —
Lollus!!!

—o—

Armastuse troon.

Dante-h. Rosfeti.

Naisjumalaid on ühte laadi väga palju:
Kurt Tõde üks, kohk selle filmi ilustab;
siis Lootus, taewa poole kes tõst' pilgu walju,
siis Kuulsus, waimustust kes üles õhutab

ja tiwa lõõgiga tuld loitma lõõb kesk tuhka;
siis Noorus, see, kel ruskab põsk ja kuldne juuks
kes kunagi ei sületuste järel' puhka;
siis Elu, see, kes juurib puid me ristipuuks.

Seas noid ei ole Arm. Ta troon kesk teist maailma
jäänd armuturmadest on kaugele.

Ei puutu kellegile tema tempel filma, —

ehk Tõde kuulutab küll teda kõigile
ja Lootus näeb taft und, ja magus talle Noorus
ja Kuulsus hoiab ta ning Elu — tema woorus.

Tõlk. R. Kullerkupp.

—o—

Gori joonistus.

**WALIMISED „WIRU“
WALIMISRINGKONNAS.**

- „Noh, kuidas walimised läksid? Palju häält said?“
- „Ah, mis tühjast rääkida! — Ühe walewiiesajase sain!“
- „Asi seegi! — minu kast jäi päris kuiwaks!“

„Postimees“ Wene walgete õpilasena.

Saladus.

Nowembrikuu lõpu „Postimees“ teatab:
„Seniste andmete järele rahwaerakond Riigi-
kogu walimistel esimesel kohal.“

- „Teie laps on nii väga oma isa nägu.“
- „Tasa, Jumala pärast! — Minu mees
wõib kuulda...“

Ja edasi järgnewad tõenduseks kunstliselt ot-
situd arwud.

Puupea.

Kas see on rahwaerakonna uuesti ülesehit-
amine wõi?

Kuningas ja narr.

Charles.

Naer on üks inimese olulisemast nõuetest, ja kõigil ajal on kõik rahvad ootunud võimalust kas või lühikeseks ajakski unustada kurbust ja mure. Et alati enese juurest lõbustuse hallikat ei leitud, nõuti seda teistelt. Ja nii tekkis „narride elukutse.“

Ajalugu ei kõnele üksnes narridest ja weiderdajast surelikkude seas, vaid ka narridest, kes asusid suremata jumalate keskel Oüimpis. Nii kõneleb Greeka ja Rooma mütooloogia, et Oüimpi jumalad tundsid lõbu mitte ükski vähemate, vaid ka metsa- ja wetejumalate, nagu Paani ja Neptuunuse koerustukkidest.

Astudes jälle surelikkude sekka, näeme, et juba Homerus kõneleb inimestest, keda ei wõinud keegi näha ilma naeruta. Aga ka härjapõlvlastest „Odisees“ ja mujal. Ning peagu kõigil ajaloo astmetel tekkisid Euroopa kultuuri riikides kuningate ja printside õueringkondades iikud, kes oma walitsejate käsul pidid peletama kurbuse. Niisama ka Aasias, Egiptuses ja mujal.

Kõikidel aegadel, kui isiku suu oli sulatud, käed ja jalad aheldud, oli narridel õigus öelda maailma tugewatele tõtt näkku. Ja peab ütleva, et narrid mängisid ka suures Prantsuse revolutsioonis, kuigi mitte suurt, siis vähemat osa, aidates selleks kaasa.

* * *

Kõige kuulsam narridest oli mõistulauseude looja Äsop. Kord pidutses tema peremees mõttetark Ksanj seewõrra, et joobnud olekus hooples, et ta joob terve mere tühjaks ja löi ühe oma külalisega selle peale kihla. Teisel päewal ärgates ei teadnud ta, mis teha, kuid teda päästis Äsop.

Kihlweo päewal kogusid kõik elanikud mere kaldale, et näha, kuis mõttetark saab häbitud, kuid Ksanj ilmus lõbusama ja teatas rahwale rahulikult:

„Ma wedasin tõega kihla, et joon mere tühjaks, kuid ma ei wõinud arwesse jõgesid, mis merde woolawad. Las mu wastane panna jõgede suud kinni — ja ma täidan oma lubamist.“

Rahwahulk läks laiali ja kiitis mõttetarga mõistust, kes oma tarkuse sai aga — narrilt Äsopilt.

* * *

Õige suures kuulsuses Prantsuse õuenarridest oli, nagu Jean Maro kirjutab, Ludovick XII ajal Tribulle. Kord läks kuningas Pariisis „Püha Kella Tornis“, et õhtupalwet pidada. Narr oli temaga. Tornis oli waikne. Mõni aeg hiljem alustas preester palwet, siis alustas koor laulu. Narr läks ja teotas preestert. Kuningas küsis narrilt, miks ta seda tegi. Narr wastas:

„Kui me siia tulime, wader, oli kõik waikne, aga see inimene tõstis kõige pealt nurinat, tähendab — teda peab ka karistama.“

* * *

Tribulle pilkas riigimehi. Ükskord ähwardas üks minister, et laleb teda keppidega furnuks peksta, et ta teda pilkas. Narr läks kuningale kaebama.

„Ära karba,“ ütles talle Fran'isco I. „Kui keegi julgeb sinuga nii hirmsasti ümber käia, siis käsin ma teda weerand tundi hiljem üles puua.“

„Wader, tänan sind selle armu eest, kuid käse teda üles kõlmutada weerand tundi warem.“

* * *

Ludowic XIII oli palju narrisid, kelledest kõige huwitavam Mare, kellest Callemann de-Reo järgmist kõneleb:

Kord oli kuningal külaliseks d'Epernon, üks Prantsusmaa tähtsamast juhtidest. Kuningas kutsus narri, näitas külalise peale ja ütles:

„Näita, milline ta on siis, kui on wihane või haige.“

Narr tegi külalise häält järele ja karjus: „Mu narr siia kutsuda!“

Teie kõrgus d'Epernon, see ei ole sugugi võimalik.“

„Isikutel minu seisukorras on kõik võimalik.“

„Teie kõrgus d'Epernon, ta suri kaks nädalat hiljem.“

„Ükskõik, ütlege, et ta mu juure tuleks.“

Kuningas naeris, selle improwiiseeritud pantomime üle ja kinkis narrile 20 kuldkillingit. Narr kaalus raha käel ja ütles:

„Ah, kuningas, selle raha saate maksude näojikkagi tagasi.“

* * *

Jacobs kirjutab:

„Mõned aastad tagasi elas Versailles wana-meis, kes oli Maria-Antoninette'i narr. Ta näitas meile paar kohwi-iwa, mida sai kuningannalt ja ütles: „Ma kahetsen esimest korda omas elus, et nii suurel kuningannal on nii waike käsi.“

* * *

Inglismaal oli kuulsamast narridest Heinrich VIII, narr Sommers. Kord oli Sommers kohaliku kardinaali narri juures külaliseks. Kuningas küsis, kui hea wiinaga teda kostitati.

„Ma arwan, et paremat wiina ei ole keegi joonud kunagi ilmas.“

„Jsegi minu laua taga.“

„Jsegi sinu laua taga.“

„Kuid minu keldris on ju Euroopa paremad wiinad olemas.“

„Kuid kardinaalil on keldris niisugune viin, mida ta isegi kulla vastu ei vaheta.“

„Ära kõnele!“

„Wannun teile! Kui ei usu, tulge vaatama.“

Kui kuningas kardinaali keldri läks, leidis seal mitu wiina waati, mis tühjad, aga ühe, mis kullatükkidega täidetud.

Kardinaal sai hiljem teenistusest lahti, mõis- tagi kullawaadi pärast.

—o—

Ametniku wõimupiir.

Ettekujutuse poees.

P. pois.

„Pärnumaal sunnivad riigi-
maade walitsejad rentnike kül-
metanud maad kündma.“

Ajalohest.

* Jaoskonna riigimaade walitseja oli oma kõhu litga täis sõõnud. See awaldas mõju. Kõht hulus nagu westratas lumefulamisel. Muist sõõnud pudru paisus ajudeni, tekitades seal kõige patriootilisemaid juurdusi.

Ta muutus äritatuks ja närwiliseks.

Habeme asemel ajas ta pea paljaks, oli ju habe eila aetud; pehjis naise asemel wana wilt- saabast, kuni see põllutöömινιστεριумиле protesti- awalduise saatis; pani tšhekiretsepti ettekirjutusel poole naela piiritust terwiseparanduseks „pintslisse“ ja mõtles siis:

„Mis kuradi pärast! Mina olen riigimaade ülem. Olgugi onupoja poliitika armust. Hm! Rent- nikud on hooletumad. Waja neile näidata, mis pagana pihta!.. Mis eest mina riigimaade ülem? Kuradi pihta!..“

Wõttis kepi ja läks.

Ajunik kelle juurde ta läks, istus perega söögi- lauas. Kargas ülemust nähes kohkunult püsti, lasi suutäie pihtu ja pidi söögipalwet lugema hakka- ma, sai aga mõtteid koondada, naeratas häbeli- kult, palus suurherrat istuda.

Ringkonna ülem waatas siia, sinna.

„Tulin kui ju ülem. Jaak, täna niidad od- rad maha. Waja teid õpetada! Mis jaoks mina ringkonna ülem olen? Mh! Majapidamine ei ole korras. Ma sind õpetan, kuidas elada. Kohast wälja!“

„Odrad on alles maha tegemata,“ seletas pe- remees, „kewadel siis!“

„Mis? Mäha külmata? Ei tohi olla! Mis eest mina, kuradi pihta, ringkonna ülem olen? Wait! Kord peab olema. Sa oled hooletu pere-

mees. Miks sa nüüd heina ei tee, aega käes? Su- wel muud tööd küll. Ei oska elada. Hm! Miks sul püksisääred pastlaste peal on? Ei tunne põllutööd! Näe, karjapoisil ning peal winn! Tähendab, sa ei tunne karjakaswatust. Ei tohi olla! Olen ring- konna ülem, pean vaatama, et asjad korras on. Perenaine, kas leiwajuur pandud on?“

„Me alles eila tegime ju!“ kogeleb pere- naine.

„Suu pea! Ära panna filmapilk! Lohm pulli juurde wiia! Seal liwaaugust murrad paasi kar- jalautade ehituseks. Kord peab olema! Muidu ko- hast wälja! Mis kuradi pärast mina siis riigi- maade walitseja olen? Hm!“

„Armuline herra! kus me' nüüd ikka lähme, olge ikka head!“

„Suu! Talunaine, moka kõwemini! Nii. Mina olen ringkonna ülem, hm, tarwis waadata.“

Herra ringkonna ülem lähleb minema, pere- mees asunik jääb nagu wintis oinas kohkunult mõtlema...

Mis teha?

Ringkonna ülem lähleb teise asuniku juurde.

„Mis peremees sa oled? Miks sa oma tüdri mehele ei pane? Mis teie täna keedate! Kapsa- suppi? Ei tohi alla, täna pudru päew. Mis eest ma siis ringkonnawalitseja olen? Kord peab ole- ma. Muidu kohast wälja! Täna lähed kündma — on hea kuiw ja külmetanud. Täna wu ei wa sa sõn- nikut mitte kesa peale, waid rukki kõrde. Saad aru? Hm! Perenaine, kas wõi walmis? Peremees, kas nait oled katsunud? Mis! Ei ole? Silma- pilk! Kord peab olema. Mis kuradi pärast mina siis ringkonna walitseja olen? Ma teile näitan!“

Nii kordab ringkonna ülem uued maamari- kud kõik läbi, andes juhatusi, ettekirjutusi, tööde kohta ja mitmesuguseid käske. Luues korda...

Iga mõistlik asunik on selle järgi mõne päewa rumal. Ta ei saa aru, kas tal õlde wahel on oma pea wõi ringkonna ülema pea. Hm! Mine, tee sa nüüd heina, mine künn lund, mine aja kirjakuil habet, mine pane enmisele rõugeid, pane prussakad heinamaale sööma... O—oi! see on hir- mus!.. kole!.. arusaamatu!.. Ta pea käib ringi, nagu krampidest kistud kõweraks, kui maaseaduse paragrahwid. Ringkonnaülem igas nurgas, igas taskus, igas tassis, igas potis. Ringkonnaülem... ringkonnaülem... ringkonnaülem... ring... ah... eh... oh... toh...

Ta on wäsinud. Ja laulab:

„Oh mina waene patune,
Ia' ma hingana natuke!..
Eee...“

Pärast poob ta enda nii kui nii korstnaja- külge üles.

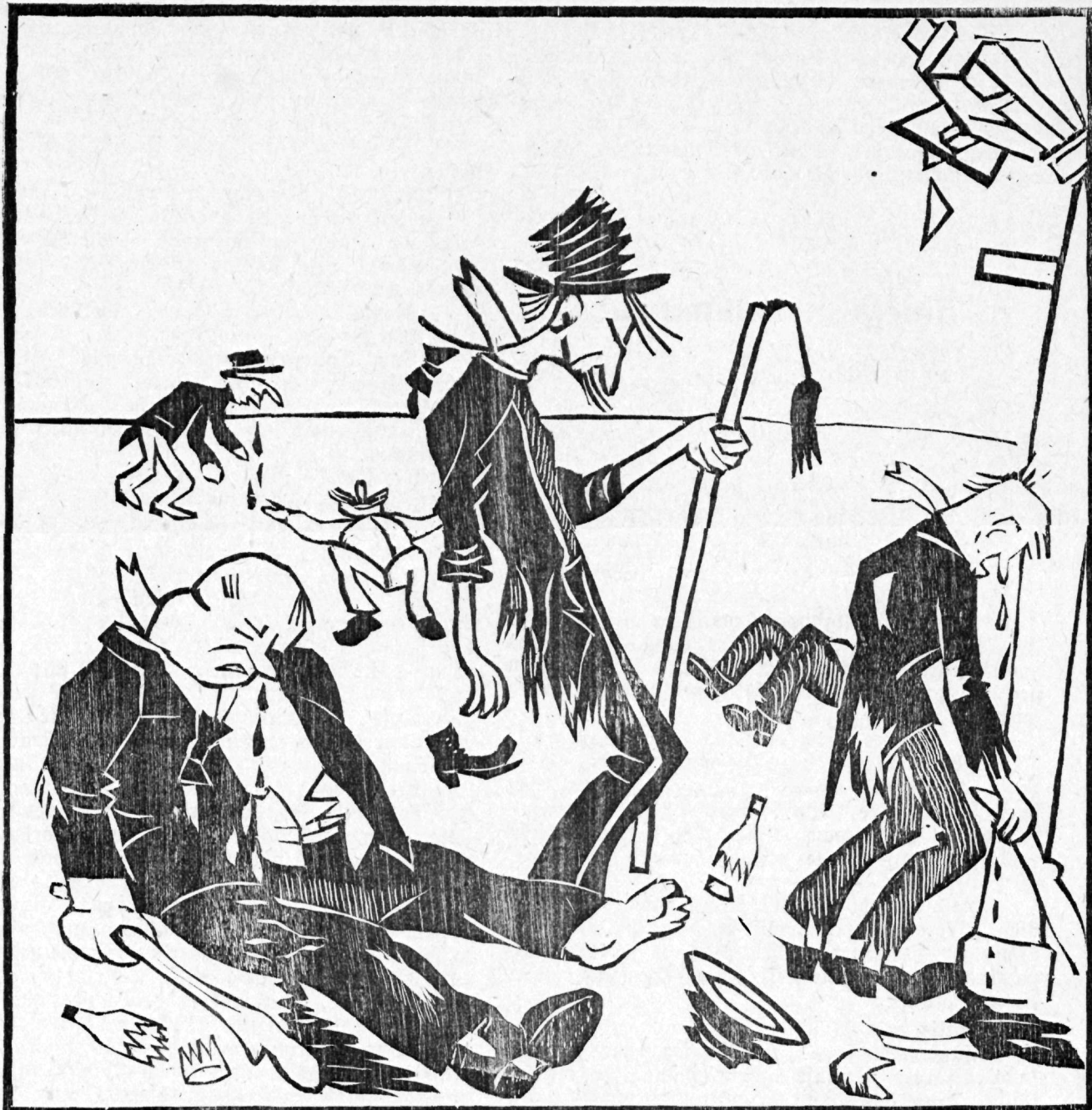
Maareform.

Sakt.

Punkt.

—o—

Gori joonistus.

PEALE WALIMISTE LAHINGUT.

— „Peale seda ägedat riigi kasuks töötamist kulub meile tõesti tubli puhkus Riigikogus ära!”

Ühe ajalehe omakiidu kuulutus.

(Wõrdluseks armsatele Eesti ajalehe lugejatele ja eeskujuks Eesti ajalehe toimetustele.)

Ainetel A. Sakalan.

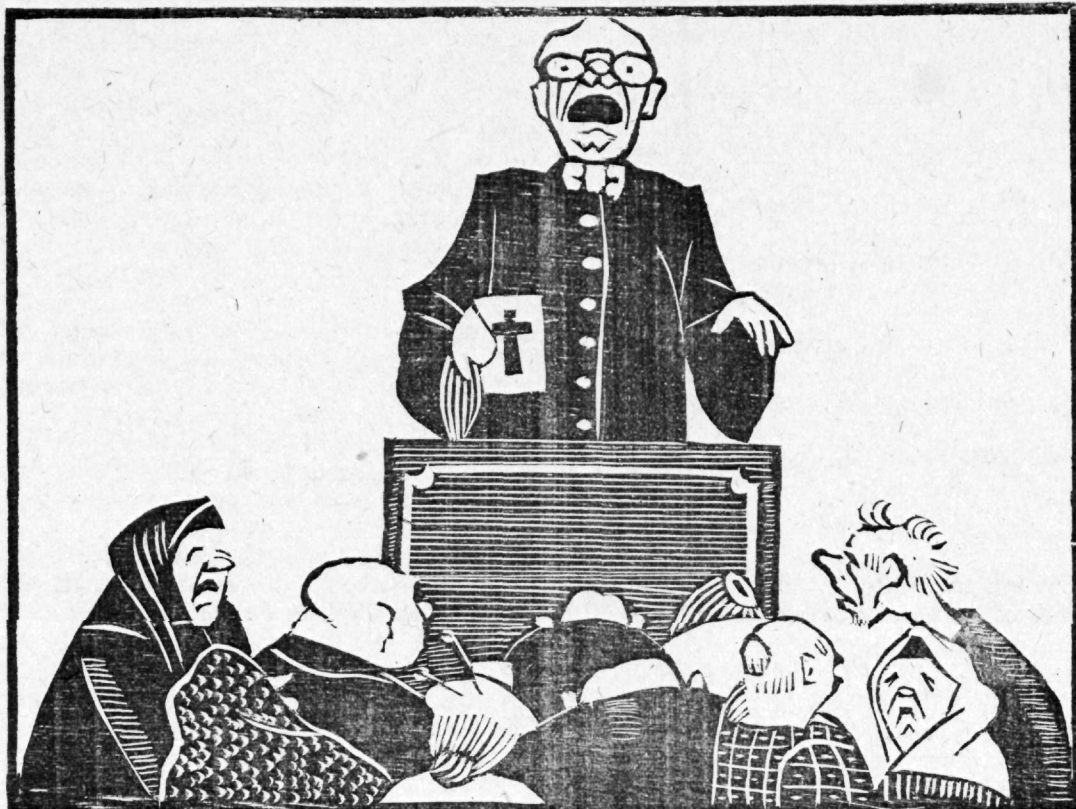
— Kus on kuulutajatel kõige kasulikum kuulutada?

Meie lehes.

Mispärast?

Sellepärast, et meie leht kõigeenam laialis-
gunenud on ja igasje kohta ulatab. Seft kuna mõne
teise lehe kohta kaljukindlast öelda wõib, et neil
mõnes kõrwalises kohas tellijaid ei ole, ei tule
meie lehe juures seda kuulutajatele kahjulikku
nähtust mitte ette: seft kus meie lehel tellijaid
pole, sinna jaadetakse teda ilma tellimiseta!

A. Eiswaldi joonistus.

OIGE TUNDEMARK.

— „Ja ma kuulutan teile: ilma ots on ligi, sest ega's muidu taewaliit kolmkümmend wiis ja pool tuhat häält oleks saanud!..“

— Meie lehe tugewamaks küljeks on kirjasaatjate rohkus siseriigis, mis alataja suureneb. Praegu on meil igas küllas (jätame arwese wõt-mata linnad ja alewid, kus nende arw muidugi suurem) üks ehk kaks kirjasaatjat, kuid kõige-lähemas tulewikus saab meil vähemalt igas peres vähemalt üks kirjasaatja olema.

— Teated, mis meie lehes ilmuvad, on alati kõige wärskemad, sest tihtipeale ilmuvad nad weel mõned päewad enne mainitud sündmusi.

— Iseäranis saawad uued rotatsioon-masina-d ja uued tähed meie lehte siju poolest tõstma.

— Meie leht on ainus õige põllumeeste ka-sude kaitsja, sest ainult temas kujutatakse põllu-meeste seisukorda nii wiletsaks, mäherduseks see kunagi ei muutu — ja see minister ei ole tõesti oma kõrget ametit wäärt, kelle süda sarnast wilet-lust kuuldes pehmeks ei lähe, ja kes selle tõttu põllumeeste peal lasuwate maksude ja rekwiisit-sioonide koormat ei vähenda...

— Tulewikus ilmub meie lehes meie kirjasaat-jate sulest jällegi hulk kirjeldusi ja teateid hirmsast kodusõjast, terrorist ja näljast õnnetul Wenemaal, mis meie lugejale rohkesti lõbu ja huwi saawad pakkuma. Niisama ilmub meie lehes ka hulk kõ-muteateid kohalistest päewasündmustest ja muud. Iseäranis hoopiga saame pealinna daamide ja Afri-

ka kodanikkude wahelmisi juhuslisi suhteid — ja nende tagajärgi silmas pidama ja lugejaid nende üle lahkesti informeerima.

— Meie leht ei kiida heaks „onupoja“ po-liitikat (muidugi, kui selle teostajateks „omad me-hed“ pole!), karwustab walustasti walitsuse wäär-sanme (jättes ainult siis nad „kogemata“ kahe silma wahele, kui walitsuses „omad mehed“!) — millist asjaolu tellijatel, kellel walitsuse tegewuse õigele teele juhtimine südame peal, tähele tuleb panna.

— Meie leht ei lasse ennaft kellegilt ära osta, ei anna söimamises kellelegi karwawäärtki järel, ei kardata Koodi-Jaani mitte sugugi — ühe sõnaga: ei awalda mingil wiisil nadikaessust. Ja marodöö-ridele, sahkerdajatele, liiakasuwõtmisele ja muile sarnastele wäärnähtustele annab ta pihta, kus aga saab — iseäranis walustasti sellega, et lehe eesotsas suurte tähtedega trükitakse, mitmekü-mne tuhandelise rahatrahwiga ja mitmekuulise wan-gistusega jällegi keegi marodöör trahwida on saa-nud. Kui austatud lugejad wiimasel ajal kuskil liiakasuwõtmise ja muude sarnaste wäärnähtuste wähenemist märkawad, siis palume seda peas-jalikult meie lehe ja meie lehe eesotsas seiswate isikute teenuseks lugeda.

Tagasi maha lastaw jamm.

Et eelarwe senini ettenäitamata, on krediid Riigikogu hoone ehituskuludeks, kuni eelarwega esinemiseni kinni pandud.

See tähendab ju kui et — las' see pooleli ehitus laguneb tagasi maha!

See peaks ju meie Eesti oludes küllalt arusaadaw olema, et ega see Riigikogu ehitus nii raske olegi, kui raha käes, kui selle eelarwe kokku-seadmine.

Ja kui siiski eelarwet enne soovitakse, siis ootab küll parresi ja palke mitmeaastane mädanemine ilma katufeta.

Ja kus imeasi! Terwe riigi rahaasjanduse peale pole mingisugust eelarwet ja nüüd peab see tingimata olema ühe wangimajaist ümberehitatawa hoone peale!

Ja oleks see hoone siis juba walmiski!

—ts.

—o—

Suwel Narwa karantiini aias.

Siin lõhnarikkast muru lõik'wad teed, kus õitswad kenad lilled, pöösad pääl.

Mind heljuw lillelõhn siin joobnuks teeb.

Siin paitab meeli neiu hõbekella hääl.

Mul jalutades wastu liiwateil

küll juhtub naissi noori, wanu.

Ei puudu piigakeji neid,

kel hiljaks jäänud saada tanu.

Näen aianurgas lauapingil ka,

kus kumardawad pöösad pingi kõrwal maani,

seal paari unistamas õnnes otsata.

Ma naeratades waatan walmiwat romaani.

Näen teedel käimas kena neidu.

Siin otjin, leian tema nõid'wat pilku.

Ei tahaks filmist lasta kena leidu.

Ei! Tahaks tarwitada filmapilku!

Kilulaewa Korkfender.

—o—

Kihutustöö wastutahtmist.

Ribuse Mart läheb walimispäewal tänawat mööda ja näeb — wastu tuleb Pegusi Ants ja omal sakste walimisplakaat otša peal.

„No, noh!“ imestab Mart. „Milla sa siis sakste sabarakuks hakkasid, et nende kihutustöö lipakat päris otša ees kannad?“

„Kannaks ma küll!“ uriseb Ants.

„No kuidas ta sulle siis otša ette sai?“

„Ah, sai wõh?... Näeh, need saksajõnkred jooksewad ringi nagu mõirgajad lõukoerad ja waatawad, kuhu oga oma sildi üles lüüa. Ei hooli, kas see majasein, aiaplank, pargipuu wõi Wene turu jumalaema kuju — ikka pintsliga plänk alla ja plaks silt peale... Sa tead, ma ei puutu kellegisse ega tiku kuhugile ette. Lähem endamisi tänawat mööda, korraga üks saksajõnkkel wastu, pikk nagu wolask, omal wärwimüts peas, ja häi-

gab mulle pintsliga üle näo ning plaksti — silt näkku!.. Rebiaks teise maha küll, aga seadus ütleb, et walimisplakatit ei tohi maha kiskuda...”

—ts.

—o—

Näremärkused.

Henrik Saar (Ints.)

Kui waatad, rihuke poliitiline taewas,
Kui waatad, mihuke poliitika taewas,
et pahwatada sellest wingust lahti.
Hatsihti!

*

Kui olid walimised, liiderid kui pimed
siis wastu seina tormasid, et saawutada imet,
et näidata, et waat, kui tugew Eesti pealuu!..
Ja juu...

Mispärast tikuti nii wallil wallist?

Kas seks, et saada palka kallist? —

Oh, ei! Me saadikute palk, oh see on tilluke!..

Ei palga pärast kiputa meil pukki,
ei pilluta üksteist ja kaalutada uppi. —

me meestel südames on ise „tina“

ja see on — „Mina!“

On ülim tunda uhkust, tõsta nina.

kui wõid sa ütleda: „Waat, seda tegin mina!“

See pime „mina“ uhkus on

ja Eesti jonn.

*

Me Eesti iseennast toita jõuab,

just nii kuis sisekond tal nõuab...
Kuid asi üks on jäetud silma wahel —

ka väljaspool ta kõhtu maoahel,

Weel on üks välissisekond...
Oh, oleks, ainult üks saatkond!..

Oh, oleks, ainult üks saatkond!..

—o—

По платью встрѣчают.

Draamateatris on walitsuse Iosheed, kus käiwad näitendisi waatamas ministerlikud isikud.

Ühel päewal märkab sellekordne korrapidaja herra Mülber, et walitsusloshees istub isik, kes oma walimuse poolest sugugi minister ei näi olema.

„Ei see mats küll minister ole!“ mõtleb Mülber ja läheb uksehoidjalt küsima, kuidas see subjekt sisse pääsenud ja kes ta on.

„Ei mina tea,“ wastab uksehoidja. „Näitas walge pileti ette, nagu walitsusliigetel on.“

Herra Mülber astub Iosheesse.

„Wabandage, see on walitsusloshee. Näidake, mis pileti teil on?“

„Kelle korraldusel te seda küsite?“ pärib saladuslik isik.

„Mina olen Draamateatri juhatusliige ja täna korrapidaja,“ seletab herra Mülber.

Matsi walimusega isand wõtab oma pileti wälja ja ulatab nõudjale ja see loeb:

— Toitusminister Peet Johanson.

Gihwti Onkel.

—o—

Kilulinna salaurkad.

Henrik Saar'e (Jnts) romaan.

(Järg.)

Uus äri.

Lindse tuli sadamast.

Oli juba widewik, kui ta „Palast-cafe“ ette jõudis. Tule kiired paisusid peenikestest niitidest pakjudeks wihitudeks ja nagu imesid enesesse pimedust, mis laternate ümber kokku woolas.

Lindse astus sisse.

Cafe oli weel pooleti tühi. Lindse käis kõik ruumid läbi ja wõttis siis esimesse saali, just ukse kõrwale poolringi istet.

Cafees istusid paar nooremat sõjawäe ametnikku ja mõni juhuslike elukutsuga isik. Siis istusid weel hooaega ootawad lõbunaisterahwad.

Lindse istus, tellis pudeli õlut ja jäi kedagi ootama.

Kelnerist walatud õlu klaasis seisis puutumata ja Lindse ootas.

Cafee üks andus kiiremale liikumisele, sisse laskes ikka uusi ja uusi ja järjest ikka rohkem juurdetulewaid wõõraid.

Lindse ootas ja ootas ning mida enam wõõraid cafeesse tuli, seda enam kortsunes ta kulm.

Lauad tema ümber olid wõetud ja korraga astus tema juurde keegi mustawerd terawate silmadega noormees ja küsis:

„Wabandage, kas tohin teie lauas istet wõtta?“

Lindse kohmetas.

„Wabandage, siin istub juba keegi.“

Noormees lahkus kumardades Lindse laua juurest, sai naabrusesse kohta ja hakkas Lindset silmitsema.

Seal astus uksest sisse uuemoelises palitus ja äärmiselt laia, hele wärwil lindistud kübaraga daam.

Ta tahtis ümberwaatamata edasi minna, seal hüüdis Lindse:

„Ida!“

Daam peatas, waatas, siis läks ta nagu meelitatud naerule ja ta ligines Lindse lauale.

„Sina siin!“ sõnas ta kergelt nagu imes-tada tahtes, aga siiski mitte imestades.

„Jah. Istu. Mul on sulle mingisugune haruldane ülesanne.“

Daam istus.

„Räägi.“

„Asjalugu on niisugune... Aga ütle, on sinul keegi marodöör, keda karta ei pruugi?“

„Mis suhtes?“

„Kellele sa wõiksid müüa edasi waleraha, ilma et pruugiks karta, et sul selle eest aprasti lähneb.“

„Oh, seda leidub. Pruugib siis just alalistele ostjatele müüa, mõnele wõõrale... Tahtjaid ju on.“

„No, waat, väga hea...“

„Aga ma pean ju tähelepanu selle peale juhtima, et see kaunis ruskant asi on. Need herrad lahkerdajad on väga peened rahatundjad — neid juba nii julgesti sisse wedada ei saa.“

„Ole selles mureta — rahad ei olegi nii väga waled.“

„Kuidas ei nii väga waled?“

„Tõtt ütelda, nad on väga õiged, päris õiged rahad, aga nad ei maksa enam.“

„Ma ei saa aru — väga õiged, see tähendab, nad on väga hästi järele tehtud.“

„Ei ole järele tehtud. Päris ikka õiged rahad.“

„Riigi poolt wälja lastud.“

„Jah.“

„Misuguse.“

„Ameerika. Dollarid.“

„Ja miks nad siis ei maksa?“

„Nad on selle aasta wäljaanne, misugune Ameerikas seadusliselt maksuwõetaks on tunnistatud.“

„Aga muidu on nad ikka õiged rahad olnud?“

„No jah.“

„Aha!.. No niisugust kaupa wõib meie andele küllalt kaela määrada. On sul palju?“

„35.000.“

„Oi, oi, oi!.. Seda jatkub mitmele mehele. Meie marodöörid on muidu väga rikkad küll, aga seda sularaha on neil harwa wabat.“

„Noh, pole wiga, küll lahti saad. Hea oleks, kui ühel päewal, muidu mõni tõttab realiseerima ja satub rahadega müüni.“

„Mis hinnaga neid müüa?“

„Et rutem lahti saaks, anna 10 protsenti alla Wiru börse hinna ära.“

„Ja mulle kui palju sellest summast?“

„25 protsenti.“

„Wähe.“

„Noh, 30 prots., aga enam ära küsi. Ise teenin siis 25. Aga sul on enam keerulisem ülesanne.“

„Olen nõus.“

Lindse wõttis taskust rahapaki wälja ja ulatas Idale.

„Kelle käest sa selle noosi said?“ küsis Ida.

„Mul on üks tuttaw madrus — sõidab Ameerika, Inglismaa ja teiste riikide wahet, see tõi hea patfaka.“

„Suurepäraline.“

„Annaks jumal alati niisugust sehwiti,“ naeratas Lindse, waatas siis ringi ja sõnas: „Aga ma pean nüüd minema. Nägemiseni.“

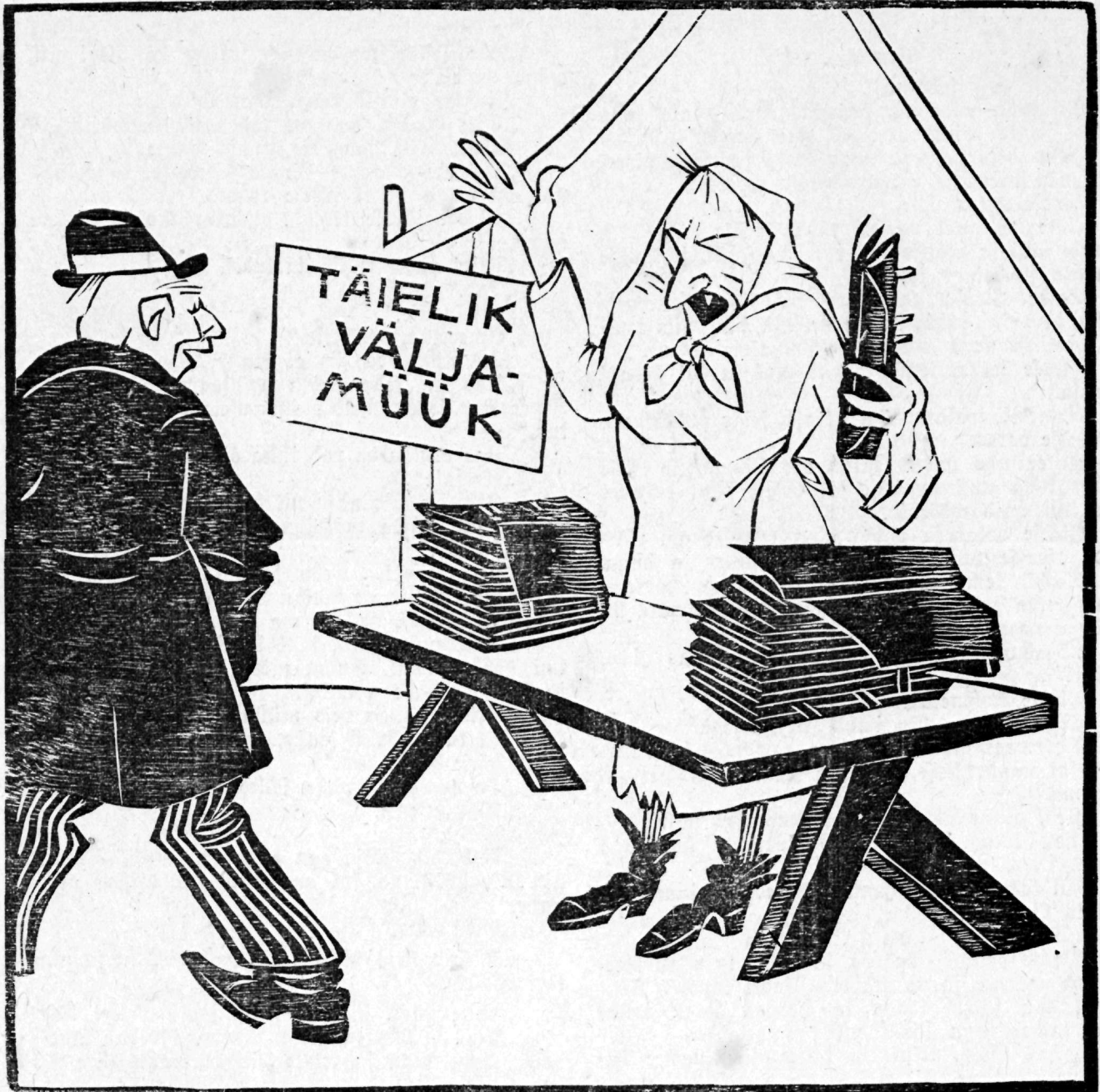
„Nägemiseni!“ sõnas daam lihtsalt ja Lindse astus uulitsale.

Noormees, kes Lindse juurde istu tahtnud, wahetas ühe eemal seiswa isandaga pilgu ja tõusis üles.

Lindse ei pannud tähele, et teda jälgiti.

(Järgneb.)

Gori joonistus.

PEALE WALIMISI.

Rahwaerakond: „Suurem tagavara portfelli ruumipuudusel odavasti müüa! Olge lahked, astuge vaatama!..“

Hea ja paha külg.

— „Küll waletab see kitsaropalise sõiduplaan! Jalgi ei või uskuda.“

— „Aga selle eest kitsaropaline ise ei waleta. Tal on peal tähed I. J-W. R. S. Ja tead, mis need tähendavad?“

— „Mõh?“

— „Jgatahes jala võib rutem saada.“ —ts.

Takka hullemaks.

— „Eesti telegraafi agentuur teatab, et Eesti raha kurs viimastel päevadel kiirelt tõusmas on.“

— „Oh, ja Jumal küll! Siitamaani tõusid linnas hinnad, nüüd hakkab isegi raha tõusma. Küll ta on aga hirmus aeg.“

!!